

Ne3land Kwartaaljournaal

Nr. 2 - winter en voorjaar 2009

Holland Noordzeeland

is de naam van de brochure die in mei verschijnt, getooid met de ondertitel: *Nieuwe kansen voor het landsdeel Randstad Holland in de 21e eeuw*. In het eerste hoofdstuk schetsen de auteurs Jan Dirk Dorrepaal en Steven van Schuppen het concept van Ne3land onder de titel *Drie landsdelen, één federatie*. Bevoegdheden van het Rijk overhevelen naar de landsdelen Randstad Holland, het Noorden en het Zuiden komt zowel de afzonderlijke delen als het geheel ten goede. Het biedt op termijn de beste waarborg voor de stabiliteit van de natie. Op ruimtelijk vlak biedt Ne3Land het beste kader voor een evenwichtige en ecologisch en economisch kansrijke ontwikkeling. De ruggengraat van het concept is de zogeheten Ecologische S-bocht van de Zeeuwse delta tot en met de Waddenzee - een gebied dat gevrijwaard moet blijven van verstedelijking en de ruimte moet bieden aan natuur- en waterdynamiek. Deze S-bocht houdt het land leefbaar en definieert de ruimtelijke structuur op een heldere wijze. De S-bocht scheidt én verbindt de drie landsdelen.

In het tweede hoofdstuk staat het landsdeel Randstad Holland centraal. De auteurs pleiten ervoor dat de Randstad een groter aandeel aan de demografische krimp voor zijn rekening neemt dan de andere twee landsdelen. Dat biedt mogelijkheden voor een leefbaarder landsdeel. Dat biedt ruimte aan meer waterdynamiek in het laaggelegen landsdeel, anticiperend op de mogelijke gevolgen van de klimaatsverandering en stijging van de zeewaterspiegel. Nieuwe ruimte, niet primair noodgedwongen onder de dreiging van het wassende water, maar ook als kans voor nieuwe ontwikkelingen op het gebied water, energie- en voedseltechnologie. Met duurzame en wendbare productiemethoden in het Hollandse deel van de Noordzee ('Hollands Plat'), met de delta en het laagland achter de duinen als kweekvijver. En met de duinenkust als intermediair tussen Plat en Kweekvijver. De brochure eindigt met concrete aanbevelingen voor het komende decennium om te kunnen voorsorteren wat kan gaan komen, zoals het groeiparadigma voor de Randstad loslaten, bestaande capaciteit beter benutten, één integraal waterplan voor ruimte en water voor de komende decennia en een investeringsfonds voor experimenten en innovaties op landsdeelniveau.

Tot slot benadrukken de schrijvers dat wil het concept van 'Holland Noordzeeland' goed uit de verf komen, dat niet alleen een zeewaartse blik impliceert, maar evenzeer vereist dat Holland zijn even klassieke als onmisbare functie als intermediair tussen zee en vasteland nieuwe inhoud geeft. Een kale economische relatie met het achterland is onvoldoend, een intensivering van de interactie over de volle breedte, zowel op economisch als cultureel vlak.

>Holland Noordzeeland verschijnt bij Uitgeverij Open Kaart in Den Haag. Volg vanaf begin mei deze website en berichten in de pers!

>Demografische krimp heeft een vaste plaats

op de agenda gekregen. Minister Van der Laan ging op werkbezoek in het krimpende Zuid Limburg, bij VROM heeft men strategisch beraad over het probleem, meer en meer tijdschriften wijden er artikelen of zelfs complete themanummers aan. De *Bond van Nederlandse Architecten* sluit op 13 mei samen met haar medeorganisatoren KEI en AEDS de zogeheten *Krimplabs* af met een slotbijeenkomst waarin ook de vervolgagenda voor dit waardevolle initiatief aan de orde komt. In dit verband hebben wij nog wel een aanbeveling. Er werden krimplabs georganiseerd in Parkstad Limburg, Friesland en Zeeuws Vlaanderen. De Randstad bleef tot nu toe buiten schot. Dat moet nodig veranderen, want ook hier hoort de krimp nu al op de agenda. Bovendien krimpt het ook hier en daar in de Randstad wel degelijk. Wat te denken van een startbijeenkomst voor een volgend krimplab op de SS Rotterdam, symbool bij uitstek van de groeiverslaving en de megalomanie van een Randstedelijke woningbouwcorporatie?

En dan nog iets anders: in alle demografische cijfers is één verschijnsel opmerkelijk: het voortdurend hoog blijven van de emigratie, nu al een klein decennium lang, goeddeels onbeïnvloed door hoog- of laagconjunctuur. Afgelopen jaar emigreerden 116.000 Nederlanders. Het gaat er zo langzamerhand naar uitzien dat er in dit opzicht een mutatie is opgetreden in het demografisch patroon. Een structurele emigratie van deze omvang in combinatie met het steeds verder teruglopende kindertal vermindert de groei en maakt de kans groter dat het omslagpunt naar de krimp wel eens eerder kan gaan intreden dan waarmee in de prognosemodellen van het CBS rekening wordt gehouden en dat de groei tot die tijd minder sterk is dan wordt verwacht.

>De Randstad en de crisis

Praktisch alle ruimtelijke plannen en projecten zijn van vóór de crisis. Op het eerste gezicht lijkt het er op dat de crisis de schuld is van het haperen of zelfs afblazen van plannen. Voor een deel is dat het geval, voor een ander deel stond de zaak vaak al op losse schroeven vóór de crisis. In Amsterdam bijvoorbeeld, waar al vorig voorjaar het terugtrekken van Joop v. d. Ende uit de Zuidas een psychologisch signaal van betekenis was van het tanende vertrouwen in dit prestigeproject. De problemen met de Noordzuid-lijn zijn niet louter een technische kwestie, maar brengen ook de kwestie van de disproportionaliteit van investeringsprogramma's in de hoofdstad aan het licht - disproportionaliteit ten opzicht van nut en noodzaak. Het is deze disproportionaliteit en de daarmee verbonden neiging tot megalomanie die ook spreekt uit de nota Randstad 2040. Groot Amsterdam is daarin de enige echte metropool van het land. Des te pijnlijker te moeten constateren dat juist dit vlaggenschip van de Randstad in zwaar weer is beland. De economie van Amsterdam, dat is naast de ITC toch vooral de financiële sector, en die vormt is sinds de kredietcrisis onderdeel van de oude economie. De Nederlandse economie heeft een financieel waterhoofd. Een verschuiving is nodig in de richting van een nieuwe, wendbare en duurzame maakindustrie op het gebied van water, voedsel en energie. Misschien heeft Groot Rotterdam met zijn maritieme karakter en potenties en zijn waterbouwkundige ingenieurstradities in deze richting wel beduidend betere kaarten. Reden te meer om het licht van deze crisis en de nieuwe opgaven die daarbij aan de orde komen, het hele concept zoals dat in Randstad 2040 is neergelegd opnieuw te bezien. Daarbij is niet alleen de

onderlinge positiebepaling van de vier grote steden aan de orde, maar ook de relatie tot de andere landsdelen.

>Het Zuiden heeft genoeg van centralisme en Randstaddenken

“Er is sprake van een centralisatie van het geld van de regio naar het Rijk waarbij de provinciale autonomie wordt aangetast. Het geld uit de regio zal terecht komen in de Randstad en de mogelijkheid van de provincie te investeren in voor Brabant belangrijke projecten wordt beknot”. Aldus de Noord-Brabantse gedeputeerde Paul Rüpp op 19 maart naar aanleiding van de voorstellen van de Raad voor Financiële Verhoudingen om Noord-Brabant € 164 miljoen te korten op bijdragen uit het Provinciefonds. Dit betekent dat Brabant ruim 27% van alle bezuinigingen opgelegd krijgt. De provincie heroverweegt een bijdrage te leveren aan het Rijksbeleid. Ongetwijfeld zal de soep niet zo heet gegeten worden, maar uit de argumentatie is wél zonneklaar dat het besef groeit dat een onevenredig deel van Rijksuitgaven naar de Randstad vloeit.

Op dezelfde 19 maart legden Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant een investeringsprogramma voor aan de Provinciale Staten ter versterking van de Brabantse economie. Investeringsprogramma's op het gebied van kennis en innovatie, duurzame energie en leefomgeving. Hoe innovatief en duurzaam het pakket werkelijk is valt nog te bezien, feit is wel dat de ambitie om in de crisis het initiatief naar zich toe te trekken krachtig aanwezig is. De Randstad krijgt in het zuiden, met Brabant als spits, meer en meer een geduchte tegenspeler.

Intussen zijn er diverse tekenen die erop wijzen dat in het zuiden de gerichtheid op het aanpalende buitenland groeit. Limburgers willen dat er meer over de grens wordt samengewerkt, met name op het gebied van onderwijs en gezondheidszorg, zo blijkt uit het onderzoek Grenzeloos Limburg dat 22 januari in de Limburgse kranten gepubliceerd werd. Dat de liefde ook van gene zijde van de grens komt moge blijken uit het feit dat in het kader van de miljardenimpuls in de Technische Hochschule in Aken ook geijverd wordt voor een rechtstreekse intercityverbinding met Eindhoven en zijn TU en mogelijk ook met Maastricht. Voor het deels nieuw aan te leggen traject tussen Aken en Heerlen heeft de regio Keulen haar aandeel in de kosten voorgelegd aan de deelstaat Nordrhein Westfalen; Nederland heeft zijn deel al toegezegd.